

Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний технологічний університет
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Юридичний факультет
Кафедра трудового права, адміністративного права та процесу

ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Методичні вказівки

до виконання курсової роботи для студентів всіх форм навчання ступеня вищої освіти «бакалавр»
напряму підготовки 6.030401 «Правознавство»
спеціалізації «Трудове право та право соціального забезпечення»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри трудового
права, адміністративного права та
процесу

Протокол 1 від 31 серпня 2016 р.

Чернігів ЧНТУ 2016

Право соціального обслуговування. Методичні вказівки до виконання курсової роботи для студентів напряму підготовки 6.030401 «Правознавство» спеціалізації «Трудове право та право соціального забезпечення» всіх форм навчання ступеня вищої освіти «бакалавр» / Укл.: Литвиненко В.М. – Чернігів: ЧНТУ, 2016. –46с.

Укладач: ЛИТВИНЕНКО ВАЛЕНТИНА МИКОЛАЇВНА, доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Відповідальний за випуск: РУДИК ВІКТОРІЯ АНАТОЛІЇВНА,
завідувач кафедри трудового права,
адміністративного права та процесу,
кандидат юридичних наук, доцент

Рецензент: Колодій Інна Миколаївна, доцент кафедри цивільного, господарського права та процесу, кандидат юридичних наук

ЗМІСТ

I. ВСТУП	4
II. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ, ОБРАННЯ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	5
III. ВИКОНАННЯ ТА ТЕХНІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ.....	7
КУРСОВОЇ РОБОТИ	7
IV. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	16
V. КЕРІВНИЦТВО КУРСОВОЮ РОБОТОЮ	21
VI. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	24
VII. ДОДАТКИ	27
VIII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ.....	45

ВСТУП

Навчальний процес у Навчально-науковому інституті права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету передбачає різні форми самостійної індивідуальної роботи з елементами наукового пошуку, зокрема, виконання курсової роботи, рівень виконання якої значною мірою свідчить про ступінь засвоєння студентом здобутих знань.

Курсова робота є заключним етапом вивчення навчальної дисципліни “Право соціального обслуговування”, і повинна відповідати завданням навчальної дисципліни і бути тісно пов’язаною з практичними потребами конкретного фаху.

Курсова робота сприяє формуванню у студента навичок до самостійної наукової творчості, підвищення його теоретичної і професійної підготовки, кращого засвоєння навчального матеріалу. Курсова робота дозволяє студентам розширювати коло додаткової інформації з обраної теми, а також вивчити ті розділи курсу, котрі під час занять розглядалися лише оглядово. При написанні курсової роботи студент повинен показати вміння працювати з літературою, аналізувати джерела правової та соціальної практики, робити обґрунтовані висновки.

Курсові роботи виконуються з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання з дисципліни “Право соціального обслуговування”.

II. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ, ОБРАННЯ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота є важливим етапом підготовки майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі. Її науковий рівень, грамотність викладу, правильність оформлення, вміння студента в процесі захисту обґрунтувати і довести викладені у роботі думки та висновки свідчать про рівень володіння досліджуваним матеріалом та можливість самостійного опрацювання обраної теми.

Виконання курсової роботи передбачає вироблення навичок самостійної роботи з науковими джерелами й оволодіння методикою досліджень, а також здатність обрати і проаналізувати наукову або практичну проблему роботи, самостійно узагальнити опрацьований матеріал, обґрунтувати висновки.

Курсова робота повинна відповідати сучасному рівню розвитку науки, законодавства і практики. Вона виконується з метою закріплення й узагальнення знань, одержаних студентами, та їх застосування при комплексному вирішенні конкретного фахового завдання.

Отже, *метою написання курсової роботи є:*

- систематизація і поглиблення теоретичних та практичних знань з обраної спеціальності і спеціалізації, їх застосування при вирішенні конкретних завдань та набуття вміння їх розв'язувати;

- оволодіння методикою дослідження, узагальнення та логічного викладу матеріалу;

- розвиток уміння студента самостійно вивчати й узагальнювати законодавчі та наукові літературні джерела, юридичну, соціально-економічну, психологічну практику.

У процесі роботи студенти вдосконалюють такі навички та вміння:

- самостійно формулювати проблему дослідження;
- визначати мету, основні завдання, предмет, об'єкт дослідження;
- здійснювати пошук і добір потрібної наукової інформації;
- аналізувати практичну діяльність різних організацій та їх керівників;
- логічно й аргументовано висловлювати свої думки, пропозиції, робити висновки;

- правильно оформлювати науково-довідковий матеріал;
- публічно захищати підготовлену роботу (робити наукові повідомлення, відповідати на запитання, захищати свою точку зору тощо).

Загальні вимоги щодо викладення змісту курсової роботи:

- цілеспрямованість, відповідність меті;
- чітка логічність та послідовність побудови роботи і викладу матеріалу;
- глибина дослідження та повнота висвітлення питань;
- переконливість аргументації викладених думок;
- точність формулювань, конкретність викладу матеріалу;
- обґрунтованість висновків і рекомендацій;
- грамотне технічне оформлення роботи.

ОБРАННЯ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Перелік предметів, з яких студенти повинні виконувати курсову роботу, визначається навчальними планами .

Тематика курсових робіт складається викладачами кафедри і затверджується на засіданні кафедри. Перелік затверджених тем друкується за кожною навчальною дисципліною окремо і подається для ознайомлення. Зазначений перелік не є вичерпним, студент може самостійно сформулювати тему курсової роботи і з відповідним обґрунтуванням узгодити з науковим керівником з попередженням про це завідувача кафедри.

Вибір теми курсової роботи дає можливість студентові оцінити свою готовність до її написання, з урахуванням базового рівня знань, одержаних у результаті засвоєння фахових дисциплін, рівень оволодіння конкретними методиками дослідження, певними вміннями працювати з першоджерельною та іншою літературою. У процесі виконання курсової роботи ці знання та вміння значно поглиблюються, набудуть подальшого розвитку. Студент обирає ту тему, яка найповніше відповідає його навчальним інтересам та схильностям. Перевага надається темі, при розробці якої студент може виявити максимум особистої творчості та ініціативи. Студент виконує, як правило, одну курсову роботу на навчальний рік.

Студенти денної форми навчання мають визначитись щодо теми курсової роботи протягом **4 тижнів** з початку навчального року, а студенти заочної форми навчання – протягом **1 тижня** з початку занять на сесії, яка передбачає надання завдань на наступну сесію, у ході якої буде відбуватися захист курсових робіт.

При виборі теми необхідно знати, що в межах однієї групи, (враховуючи форми навчання), як правило, не допускається виконання курсової роботи за однією темою двома чи більше студентами. Тому лаборант кафедри (староста групи, науковий керівник) має інформувати студентів про вже обрані теми курсових робіт.

Після вибору теми курсової роботи студент повинен заповнити спеціальний бланк, де зазначається предмет, з якого виконується курсова робота, прізвище, ім'я, по батькові студента, обрана тема курсової роботи та номер групи, в якій навчається відповідний студент . Зазначений перелік погоджується з науковим керівником, затверджується завідувачем кафедри і зберігається на кафедрі.

Зміна обраної студентом теми забороняється, окрім виняткових випадків, зумовлених збігом обставин (зміна законодавства, стажування за кордоном, зміни в структурі органів соціальної сфери тощо), за дозволом декана.

ІІІ. ВИКОНАННЯ ТА ТЕХНІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

ПРОЦЕДУРА ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Після затвердження завідувачем кафедри теми курсової роботи студент повинен розпочати її виконання. Як правило, ця робота включає такі етапи: 1) попереднє ознайомлення з джерелами; 2) визначення *об'єкта, предмета та мети* дослідження, складання *плану* роботи; 3) збір та опрацювання необхідних для написання курсової роботи матеріалів; 4) проведення емпіричного дослідження; 5) написання курсової роботи; 6) врахування зауважень наукового керівника та остаточне оформлення курсової роботи.

ПОПЕРЕДНЄ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДЖЕРЕЛАМИ

Таке ознайомлення включає опрацювання відповідних розділів наукової, навчальної та довідкової літератури, монографій, дисертацій, публікацій у періодичних виданнях, опрацювання нормативних джерел та роботу з бібліографічними матеріалами, бібліотечними каталогами, збірниками судової та іншої правозастосовчої практики тощо. Доцільно звернути увагу на списки використаної літератури з даної проблеми, що знаходяться в кінці кожної статті або ж монографії, які також допоможуть поповнити джерела необхідної літератури з даної проблеми. У бібліотеці є також спеціальні видання “Літописи книг”, “Літописи журнальних статей”, “Літописи рецензій”, де знаходяться бібліографічні показники. Вивчення літератури з теми передбачає можливість простежити стан розв'язку даної проблеми різними авторами, аргументацію їх висновків і узагальнень, систематизувати напрацьований матеріал, щоб чіткіше зрозуміти та виділити проблему для дослідження, проаналізувати методи, які використовували науковці.

Доцільно використовувати й можливості комп'ютера в мережі INTERNET. На перший план виходить використання пошукових систем та web-ресурсів Internet для збору, накопичення та систематизації необхідної інформації. Для ефективного пошуку необхідної інформації у всесвітній комп'ютерній мережі Internet з використанням пошукових систем студент повинен керуватися наступними правилами:

- пошук необхідної інформації можна здійснюватися як по сайту, так і у всій мережі Internet, що може бути вибрано на проміжній сторінці, що з'являється перед початком пошуку;
- пошук працює з урахуванням морфології мови, що використовується;
- при індексації враховуються імена власні. Якщо в запиті слово написано рядковими буквами, то пошук буде проведений без урахування великих і малих букв (без збігу регістру). Якщо перша буква в слові прописна, знайдуться лише ті документи, де це слово написано з великої букви;
- існує пошук в зонах (заголовках, посиланнях, анотаціях) і за атрибутами (датами, посиланнями, іменами);

- звертайтеся до пошукової машини звичайною для людини мовою;
- важливою особливістю мови запитів є можливість вказувати відстані між словами в запиті;

- якість пошуку забезпечується тонким алгоритмом розрахунку релевантності. Результатом пошуку є список документів, упорядкованих за релевантністю, яка враховує не тільки кількість знайденого, але і контрастність слів (частотні характеристики) і відстань між словами. У середині документа виділені (підсвічуються) слова, що беруть участь у запиті. З кожного такого слова можна перейти на наступне і на попереднє. Можна сортувати результат пошуку і за часом появи (оновлення) сторінок. Список документів розбитий на сторінки по 10 елементів і перехід до наступної сторінки здійснюється натисненням посилання з номером потрібної сторінки або посиланням “Далі”.

Результатом такої роботи повинно бути складання списку джерел, що будуть використовуватися при написанні курсової роботи, його систематизація та упорядкування. Цей список у процесі роботи може доповнюватися та уточнюватися.

ВИЗНАЧЕННЯ ОБ’ЄКТА, ПРЕДМЕТА ТА МЕТИ ДОСЛІДЖЕННЯ, СКЛАДАННЯ ПЛАНУ РОБОТИ

Цей етап виконання курсової роботи має на меті з’ясування та встановлення кола питань, які мають бути в ній розглянуті. Для цього студент повинен опрацювати основні теоретичні джерела з теми курсової роботи, проконсультуватись з керівником і сформулювати конкретні питання, які, на його думку, мають становити основний зміст курсової роботи.

При з’ясуванні об’єкта, предмета і мети дослідження слід зважати на те, що між ними і темою курсової роботи є системні логічні зв’язки. Об’єктом дослідження є вся сукупність відносин різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації. Правильне, науково обґрунтоване визначення об’єкта дослідження – це не формальна, а суттєва, змістова наукова акція, зорієнтована на виявлення місця і значення предмета дослідження в більш цілісному і широкому понятті дослідження. Треба знати, що об’єкт дослідження – це частина об’єктивної реальності, яка на даному етапі стає предметом практичної і теоретичної діяльності людини як соціальної істоти (суб’єкта). Предмет дослідження – це тільки ті суттєві зв’язки та відносини, які підлягають безпосередньому вивченню в даній роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження. Предмет дослідження є таким його елементом, який включає сукупність властивостей і відношень об’єкта, опосередкованих людиною (суб’єктом) у процесі дослідження з певною метою в конкретних умовах. Предмет дослідження є вужчим, ніж об’єкт.

Таким чином, предмет відрізняється від об’єкта дослідження характером і специфікою підходів до вивчення цих феноменів. Об’єкт досліджується або як сукупна системна властивість цілісного явища, яка визначає характер функціонування зв’язків між її елементами (частинами), або як така властивість, яка є результатом дії зв’язків між її елементами (частинами).

Відповідно, закономірності функціонування зв'язків між елементами (частинами) цілісного явища є предметом дослідження.

Правильне визначення мети роботи дасть змогу студенту виокремити в ній основний напрям дослідження, упорядкувати пошук і аналіз матеріалу, підвищити якість роботи, уникнути загальних міркувань.

Мета курсової роботи повинна бути тісно пов'язана з назвою її теми.

На основі сформульованої мети студент має визначити основні завдання, які слід розв'язати в процесі виконання роботи. Завдання мають конкретизувати основну мету роботи.

Отже, наявність поставленої мети дослідження дозволяє визначити завдання дослідження, які можуть включати такі складові:

- вирішення певних теоретичних питань, які входять до загальної проблеми дослідження (наприклад, визначення сутності понять, явищ, процесів, подальше їх вдосконалення, вивчення ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності тощо);

- всебічне вивчення практики вирішення даної проблеми, виявлення її типового стану, недоліків і труднощів, їх причин, типових особливостей передового досвіду; таке вивчення дає змогу уточнити, перевірити дані, опубліковані в спеціальних неперіодичних і періодичних виданнях, підняти їх на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження;

- обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення даної проблеми;

- розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження у практиці роботи відповідних установ.

Наявність плану курсової роботи дозволяє висвітлити в ній тільки ті питання, котрі стосуються теми, забезпечити чіткість і послідовність у викладі матеріалу, уникнути повторів, науково організувати самостійну роботу, у певній мірі зекономити час.

Складання плану не повинно відбуватися механічно. Для чіткого визначення кола питань, котрі необхідно розглянути, кожний розділ плану можна розділити на дрібніші підрозділи. При цьому слід пам'ятати, що занадто перевантажувати план роботи багатьма питаннями недоцільно. Перша ознака неправильно складеного плану – повторення одним з питань назви теми. Кожне окреме питання повинне розкривати тільки її частину.

Після складання плану роботи необхідно узгодити його з науковим керівником. Без такого погодження приступати до розкриття теми не рекомендується, так як невдало складений план може звести нанівець всю подальшу роботу.

Отже, **результатом** цього етапу має бути складений у встановленій формі і погоджений з керівником план курсової роботи.

ЗБІР ТА ОПРАЦЮВАННЯ МАТЕРІАЛІВ, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Як правило, така робота проводиться студентом у вільний від навчання час і передбачає дослідження кола основних питань, що внесені до пунктів плану курсової роботи. Тому зміст її залежить від характеру тих питань, які мають бути розглянуті в курсовій роботі. Вивчення літератури варто починати з праць, де проблема відображається в цілому, а потім перейти до більш спеціалізованих досліджень. Починати ознайомлення з виданням треба з титульного аркуша, з'ясувавши, де, ким, коли воно було видано. Необхідно переглянути зміст, який розкриває структуру видання, наповнення його розділів, звернутися до передмови, де розкрито призначення видання, завдання, поставлені в ньому автором. Читаючи видання, треба уважно стежити за авторською думкою, вміти відрізнити головні положення від доказів й ілюстративного матеріалу. Часто статті з наукових збірок складні для сприйняття, тому слід їх читати кілька разів, намагаючись виділити головну ідею та аргументи, якими автор її доводить. З'ясовуючи це, треба виписати всі необхідні цитати, цифри, факти умови аргументи, якими оперує автор, доводячи основну ідею статті. Опрацьовуючи матеріали, слід постійно пам'ятати тему, мету та завдання курсової роботи, щоб виписувати тільки те, що стосується теми дослідження. Залежно від теми дослідження, поставленої мети та конкретних завдань, а також специфіки та значущості даного джерела вибирають той чи інший вид запису. Найбільш поширеними серед них є:

1) складання логічного плану, тобто послідовний перелік питань, які розглядаються в науковій роботі. Часом до нього додають пояснення і приклади;

2) анотація наукової роботи – короткий опис змісту книги чи статті, який часто поєднує в собі й оцінку твору;

3) виписування цитат для підтвердження тієї чи іншої думки автора. Цитувати потрібно найбільш важливе, суттєве, по можливості, завершеними думками, кожному цитату необхідно брати в лапки і після неї в квадратних дужках вказувати використане джерело (номер роботи зі списку підібраної літератури і сторінку, відокремивши їх комою, наприклад: [5, 32];

4) складання тез, тобто сформулювати основні положення, твердження, які послідовно, коротко, часто в категоричній формі передають основний зміст роботи без пояснень та доказів. Кожна теза самостійна, плавного переходу між ними може і не бути;

5) поширеною формою запису є конспект. Це стислий, логічно зв'язаний виклад всього змісту книги чи статті. Конспектування об'єднує в собі різні види запису: тези, що становлять його основу, поряд з передачею роздумів автора, доказів використовують цитати. На окремі частини роботи може бути складений логічний план. Конспекти бувають різні: тематичні, систематичні, прості або складні, короткі або розширені, можуть бути доповнені різними таблицями, схемами, малюнками, прикладами, поясненнями тощо.

Залежно від поставлених завдань роботи та значущості джерела використовують той чи інший вид запису або ж їх комплекс.

Використання різних видів запису дасть можливість глибоко й об'єктивно проаналізувати сутність досліджуваної проблеми, оцінити теоретичне і практичне значення даної роботи, зробити відповідні висновки щодо глибини, широти розробки досліджуваної проблеми. І все це слід відобразити в роботі.

Проаналізований та систематизований матеріал викладається відповідно до змісту у вигляді окремих розділів і підрозділів. Чим ширшим і різноманітнішим буде коло джерел, якими студент користувався, тим вищою є теоретична та практична цінність його дослідження. Автор роботи повинен проаналізувати діючі нормативні джерела, при необхідності порівняти їх з тими, що вже втратили чинність, а також розглянути історичний аспект досліджуваного питання. Крім цього, здійснюється вивчення та аналіз теоретичного матеріалу з обраної теми.

Якщо розгляд зазначених питань передбачає використання матеріалів юридичної практики, основне завдання студента – зібрати та проаналізувати такі матеріали.

Результатом проведеної на цьому етапі роботи має бути зібраний і опрацьований студентом практичний та інший матеріал для безпосереднього написання курсової роботи.

ПРОВЕДЕННЯ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Важливим змістовним елементом курсової роботи для студентів, що навчаються за напрямом підготовки “Правознавство”, є емпірична частина основного змісту роботи. У ній мають бути охарактеризовані конкретні дослідницькі процедури (анкетування, інтерв'ю, спостереження та ін.), здійснено короткий аналіз вибірки, описаний досвід та особливості застосування методів, представлені отримані результати. Особливої уваги заслуговує статистична обробка – це не лише технічний засіб аналізу даних, але і по-справжньому творчий етап дослідження, в ході якого на основі застосування методів математичної статистики здійснюється інтерпретація отриманих результатів, а отже, проявляються самостійність та науково-пошукові й аналітичні здібності студента.

Отже, окремим розділом (підрозділом) у курсовій роботі можуть представлятись результати емпіричного дослідження, їх обговорення та тлумачення. Вибір та застосування наукових методів, пов'язаних не зі збором матеріалу, а з його поясненням та різнобічним осмисленням, у кожному конкретному випадку залежить від характеру та типу наукової роботи.

НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Готуючись до викладення тексту курсової роботи, доцільно ще раз уважно прочитати її назву, що містить проблему, яка повинна бути розкрита. Проаналізований та систематизований матеріал викладається відповідно до змісту у вигляді окремих розділів і підрозділів. Кожний розділ (глава) висвітлює самостійне питання, а підрозділ (параграф) – окрему частину цього

питання. Починаючи працювати над розділом, доцільно відмітити його головну ідею, а також перерахувати питання, котрі планується висвітлити у кожному з підрозділів. Тези необхідно підтверджувати фактами, думками різних авторів, результатами анкетування та експерименту, аналізом конкретного практичного досвіду.

Відповідно до розробленого і погодженого з керівником плану студент висвітлює кожне з передбачених у ньому питань. При цьому він, як правило:

1) наводить і розглядає різні погляди щодо спірних проблем окремими науковцями та практичними працівниками;

2) визначає свою позицію щодо спірних проблем, підтримуючи одну чи декілька висловлених точок зору або формулюючи свою власну точку зору з відповідних аргументів;

3) аналізує відповідні положення нормативних актів чи інших першоджерел;

4) використовує матеріали юридичної, соціальної практики, інші матеріали ілюстративного характеру (статистичні дані, узагальнення тощо);

5) підтримує чи вносить пропозиції щодо вдосконалення законодавства та поліпшення практики його застосування; формулює інші пропозиції теоретичного чи практичного характеру.

Треба уникати безсистемного викладення фактів без достатнього їх осмислення та узагальнення. Думки мають бути пов'язані між собою логічно, увесь текст підпорядкований одній головній ідеї. Один висновок не повинен суперечити іншому, а підкріплювати його. Якщо висновки не будуть пов'язані між собою, текст втратить свою єдність. Один доказ має впливати з іншого.

Курсова робота має відповідати наступним вимогам:

- чіткість побудови;

- логічна послідовність (виклад одного питання повинно логічно пов'язуватися з викладом наступного питання);

- аргументація висновків з кожного питання плану;

- точність у визначеннях та класифікаціях (для цього доцільно згадати правила логіки стосовно визначень та класифікацій);

- конкретність у викладенні результатів роботи;

- доведеність висновків по роботі в цілому.

Роботу над чорновим рукописом варто розпочати із komponування основної частини, потім написати висновки і, в останню чергу, вступ.

Найголовніше на цьому етапі – це зафіксувати основні думки, систему доказів, не втрачаючи логіки викладу.

Готовий чорновий варіант відкладіть на декілька днів, після чого ще раз критично перевірте його. Цей відкорегований варіант покажіть науковому керівнику.

ВРАХУВАННЯ ЗАУВАЖЕНЬ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА ТА ОСТАТОЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Студент повинен врахувати сформульовані науковим керівником курсової роботи конкретні зауваження. Залежно від характеру та змісту зауважень він виправляє змістовні, стилістичні та орфографічні помилки, доповнює курсову роботу новими положеннями, у разі необхідності використовує додаткові матеріали правозастосовчої та соціальної практики, уточнює чи змінює свою позицію щодо спірних проблем тощо. Отже, на даному етапі потрібно зосередитися на літературному оформленні роботи:

- скоротити другорядний матеріал;
- поліпшити композицію курсової роботи;
- перевірити обґрунтованість висновків;
- відстежити логіку викладу, виключити повтори;
- визначити доцільність таблиць та малюнків.

Особливу увагу слід звернути на стиль роботи, який конкретизується вмінням точно й обґрунтовано висловлювати свої думки мовою науки, умінням розкривати на конкретних прикладах єдність теорії та практики, наявність у роботі понятійного апарату, висновку з кожного питання.

У нарисах “Про хорошу мову наукової роботи” відомий вчений-гуманітарій Д.С. Лихачев виділив 11 вимог-орієнтирів для дослідника-початківця (яким, без сумніву, є студент, що виконує курсову роботу):

- Вимога до мови наукової роботи різко відрізняється від вимог до мови художньої літератури.

- Метафори та різні образи в мові наукової роботи допустимі тільки у випадках необхідності поставити логічний акцент на якусь думку. У науковій роботі образність – тільки педагогічний прийом привертання уваги читача до основної думки роботи.

- Добра мова наукової роботи не помічається читачем. Читач повинен помічати тільки думку, але не мову, якою думка виражена.

- Головне достоїнство наукової мови – ясність.

- Інше достоїнство наукової мови – легкість, стислість, свобода переходів від речення до речення, простота.

- Підрядних речень повинно бути мало. Фрази повинні бути короткими, перехід від однієї фрази до іншої логічно природним, “непомітним”.

- Кожну написану фразу слід перевіряти на слух і потрібно перечитувати написане вголос для себе.

- Слід менше вживати займенники, що примушують думати: до чого вони відносяться, що вони “замінили”.

- Не слід боятися повторень, механічно від них позбавлятися. Те чи інше поняття повинне подаватися одним словом (слово в науковій мові завжди термін). Уникайте лише тих повторів, що йдуть від бідності мови.

- Уникайте слів-“паразитів”, слів сміттєвих, що нічого не додають до думки.

- Звертайте увагу на “ясність” слів.

ТЕХНІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Письмову роботу друкують на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297мм) чи форматів у межах від 203 x 288 до 210 x 297 мм, через 1,5 міжрядкових інтервали до тридцяти рядків на сторінці. У деяких випадках (як виняток) за дозволом декана можна подавати курсову роботу, виготовлену рукописним способом.

Обсяг курсової роботи, як правило, складає 25-35 друкованих сторінок (без додатків). Список використаних джерел повинен містити не менше 20 джерел.

Текст курсової роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – не менше 30 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм. Текст має бути набраним шрифтом Times New Roman, 14 кеглем.

У разі помилки, описок і графічних неточностей, які виявилися в процесі написання, необхідно замінити сторінки. Іноді (як виняток) допускається зафарбування помилки білою фарбою і нанесення на тому ж місці або між рядками виправленого тексту.

Заголовки структурних частин письмової роботи “ЗМІСТ”, “ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ”, “ВСТУП”, “РОЗДІЛ”, “ВИСНОВКИ”, “СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ”, “ДОДАТКИ” друкують великими літерами, обираючи команду “по центру”. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу (крапка в кінці заголовка не ставиться).

Кожний розділ курсової роботи треба починати з нової сторінки, параграф – по тексту. Нумерація сторінок, розділів, підрозділів здійснюється арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою письмової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок, але номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Номер розділу ставлять після слова “РОЗДІЛ” арабськими цифрами, потім друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: “2.3.” (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Текст може доповнюватися ілюстративним матеріалом у вигляді графіків, діаграм, схем тощо. Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми) і таблиці необхідно розміщувати безпосередньо за текстом, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Якщо ілюстрації і таблиці розміщені на окремих сторінках, ці сторінки нумерують за загальною нумерацією сторінок. Таблицю чи ілюстрацію на аркуші формату, більшого за А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або в додатках. Зміст ілюстрацій має допомагати кращому розкриттю теми, наочно

ілюструвати думки автора, і тому в тексті на кожен з них має бути посилання з коментарем.

Цифровий матеріал, як правило, оформляється у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею посередині рядка. Назву та слово “Таблиця” починають з великої літери. Назву таблиці друкують **жирним** шрифтом.

Заголовки граф (колонок) таблиці починаються з великих літер, підзаголовки, якщо вони становлять одне речення із заголовком – з малих, а якщо вони є самостійними – з великих. Заголовок кожної графи має бути по можливості коротким.

У таблицях слід обов’язково зазначати одиницю виміру. Якщо всі показники таблиці мають однакову одиницю виміру, її наводять у заголовку. Одиниці виміру мають наводитися відповідно до стандартів. Числові величини в таблиці повинні мати однакову кількість десяткових знаків.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку. При перенесенні частини таблиці на наступну сторінку назву розміщують тільки над першою частиною таблиці, а заголовки граф повторюють над кожною наступною частиною.

Для підтвердження власних аргументів посилання на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити *цитати*. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги щодо цитування такі: а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз “так званий”; б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається; в) кожна цитата обов’язково супроводжується посиланням на джерело; г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і давати відповідні посилання на джерело.

Після такої роботи за погодженням з науковим керівником студент може передати йому для ознайомлення другий (повторний) варіант своєї курсової роботи або лише ті її частини (фрагменти), до яких були зроблені найбільш істотні зауваження.

Результатом цієї роботи має бути остаточний варіант курсової роботи, погоджений з науковим керівником і оформлений відповідно до встановлених вимог. Він подається на кафедру і реєструється в журналі.

IV. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

За структурою курсова робота складається з:

- 1) титульного аркушу;
- 2) змісту;
- 3) вступу;
- 4) основної частини;
- 5) висновків;
- 6) списку використаних джерел;
- 7) додатків (при необхідності).

1. Титульний аркуш курсової роботи повинен містити:

а) найменування вищого навчального закладу та органу, якому він підпорядковується, факультету, а також кафедри, на якій виконана курсова робота;

б) найменування навчальної дисципліни, з якої виконується курсова робота;

в) тему курсової роботи;

г) прізвище, ім'я, по батькові студента, номер навчальної групи;

д) науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника;

е) місто і рік виконання (*див. додаток №1*).

2. Зміст курсової роботи – це план курсової роботи, згідно з яким вона виконується, що містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, які мають заголовок, зокрема, вступу, загальних висновків, списку використаних джерел (*див. додаток №2*).

3. Вступна частина курсової роботи повинна віддзеркалювати теоретичну роботу автора. У вступі курсової роботи розкривається актуальність теми дослідження, мета і завдання курсової роботи, визначається її об'єкт і предмет, методи дослідження та ступінь її наукової розробки (*див. додаток №3*).

Розглянемо більш детально компоненти вступу:

• **актуальність теми** (актуальність у перекладі з латинської означає важливість, практичну значущість проблеми), яка розкривається шляхом аналізу та порівняння з відомими дослідженнями вибраної проблеми, визначення необхідності та доцільності дослідження для розвитку відповідної галузі;

• **мета і завдання курсової роботи** – залежно від того, наскільки зрозуміло і точно сформульовано мету та завдання курсової роботи, настільки вдалим буде її план, організація виконання, стиль викладу. Правильне визначення мети і завдань курсової роботи дасть змогу студенту визначити

зміст курсової роботи, упорядкувати пошук аналізу матеріалу, підвищити якість роботи, уникнути загальних міркувань. Мета курсової роботи повинна бути тісно пов'язана з назвою її теми. На основі сформульованої мети студент має визначити основні завдання, які необхідно розв'язати в процесі виконання курсової роботи. Завдання повинні конкретизувати основну мету роботи;

- **визначення об'єкта і предмета курсової роботи.** Об'єкт – це загальний образ явища процесу, що вивчається (наприклад, нормативно-правові акти, економічна політика, соціальна робота і т. д.), предмет дослідження – це частина об'єкта, яка досліджується (*див. додаток № 4*).

- **вибір методів проведення дослідження.** У вступі визначають методи дослідження (способи), які використовувались при написанні курсової роботи.

Метод – це спосіб досягнення поставленої мети. Метод об'єднує суб'єктивні й об'єктивні аспекти пізнання. Дамо коротку характеристику основних загальнонаукових методів пізнання.

Спостереження – це метод безпосереднього вивчення предметів і явищ шляхом реєстрації подій, явищ, ситуацій, фактів тощо за місцем їх безпосереднього виникнення.

Порівняння – це метод виявлення відмінностей між об'єктами, знаходження в них спільного за допомогою органів чуття чи спеціальних пристроїв.

Підрахунок – це метод знаходження числа, що визначає кількісне співвідношення однотипних об'єктів або їх параметрів, котрі характеризують ті чи інші властивості.

Експеримент – це метод науково-дослідницької діяльності, в результаті якої перевіряється істинність гіпотез або виявляються закономірності об'єктивного світу. Під час експерименту дослідник втручається в процес, який він вивчає, з метою пізнання. При цьому одні умови досліду ізолюються, інші виключаються, а деякі підсилюються або послаблюються.

Узагальнення – це метод визначення загального поняття, в якому відображається головне або основне, що характеризує об'єкти певного класу. За допомогою методу узагальнення утворюються нові наукові поняття, формулювання законів і теорій тощо.

Абстрагування – це метод відвертання уваги в думках від несуттєвих властивостей, зв'язків, відношень предметів і виділення декількох сторін, що цікавлять дослідника. Абстрагування, як правило, здійснюється в два етапи. На першому етапі визначаються несуттєві властивості, зв'язки тощо, на другому – досліджуваний об'єкт замінюють іншим, більш простим, тобто спрощеною моделлю, яка зберігає головне в складному.

Аксиоматичний метод – це метод побудови наукової теорії, при якому деякі твердження (аксіоми) приймаються без доведень і тоді використовуються для отримання решти знань (за певними логічними правилами).

Аналіз – це метод пізнання, при якому предмет дослідження (об'єкт, властивості тощо) розкладається на окремі складові частини.

Синтез – це метод поєднання окремих сторін предмета дослідження в єдине ціле.

Аналогія – це один із методів наукового пізнання, за допомогою якої одержують знання про предмети і явища на основі їх подібності з іншими.

Гіпотетичний метод пізнання передбачає розробку наукової гіпотези на основі вивчення суті досліджуваного явища за допомогою описаних вище способів пізнання. Потім формулюються гіпотези, складається схема алгоритму (моделі), здійснюється її вивчення, аналіз і розробка теоретичних положень.

У курсових роботах можна використати **історичний метод** пізнання. Цей метод передбачає дослідження виникнення, формування і розвитку об'єктів у хронологічній послідовності, у результаті чого дослідник одержує додаткове знання про процес, який вивчає.

Доречним у курсових роботах буде використання **холістичного методу** пізнання, який передбачає застосування дуалістичної стратегії формування і трансформації системної цілісності.

Крім методів, можна визначити рівні, засоби, правила і прийоми, які застосовувалися дослідником (**3 додатковою інформацією про методи можна ознайомитися в додатку №5**).

У вступі бажано вказувати також ступінь наукової розробки проблеми.

Остаточне редагування вступної частини роботи доцільно виконувати на завершальній стадії виконання, коли проблема, що досліджується, постає перед автором у повному обсязі.

4. Основна частина курсової роботи. Матеріал основної частини курсової роботи студент повинен викладати послідовно, логічно, взаємопов'язувати окремі його розділи, повністю розкриваючи тему роботи (**див. додаток № 6**). Для цього необхідно приділити увагу сучасним теоретичним і методичним розробкам, розглянути і творчо осмислити відповідну наукову літературу та періодичні видання, визначити своє ставлення до дискусійних питань теми курсової роботи. На основі аналізу емпіричних або звітних даних, особистих вражень та узагальнень потрібно зробити необхідні висновки, висвітлити досягнуті успіхи, зазначити існуючі недоліки, а також висловити пропозиції щодо можливостей подальшого покращання діяльності об'єкта курсової роботи.

У розділах основної частини дається:

- огляд літератури за темою: окреслюються основні етапи розвитку наукової думки за проблемою курсової роботи, висвітлюються нормативні, наукові та навчальні джерела, визначаються невирішені питання.

При роботі над курсовою роботою необхідно звернути увагу і на таке питання, як розбивка тексту на абзаци. Кожен абзац повинен містити в собі певну думку, виражену однією чи кількома фразами або реченнями. При написанні курсової роботи повинні даватися посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в роботі. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати

його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

5. Висновки курсової роботи. У висновках курсової роботи описуються найбільш важливі теоретичні та практичні результати курсової роботи, зокрема, формулювання проблеми (задачі), методи її дослідження, значення для науки і практики, рекомендації щодо наукового та практичного використання результатів для вдосконалення практичної діяльності, обґрунтування їх достовірності тощо (*див. додаток №7*).

6. Список використаних джерел. Використовуючи в курсовій роботі нормативні чи практичні матеріали, теоретичні положення інших авторів, студент має посилатись на відповідні джерела. Не допускаються категорично так звані „запозичення”, коли матеріали чи положення видаються за власний доробок студента. Не можна також допускати суцільного цитування відповідних джерел чи іншого їх надмірного використання.

Список використаних джерел свідчить про сутність обізнаності студента з теми курсової роботи. До списку не включаються ті джерела, на які немає посилань у тексті і які фактично не були використані студентом.

Оформлювати список використаних джерел необхідно одним із запропонованих нижче способів:

I спосіб. Список використаних джерел розміщується в порядку згадування джерел у тексті за їх наскрізною нумерацією. Посилання наводять одразу після закінчення цитати в квадратних дужках, де вказують порядковий номер джерела у списку використаної літератури, що подається або в алфавітному порядку, або по мірі посилань, та відповідні сторінки джерела (наприклад: [5, 18], що означає п'яте джерело зі списку використаних джерел, текст посилання знаходиться на вісімнадцятій сторінці, або [8, 28-30], що означає восьме джерело зі списку використаних джерел, текст посилання знаходиться з двадцять восьмої по тридцять сторінку). У випадках використання нормативних актів для посилання використовується тільки номер відповідного джерела зі списку використаних джерел (наприклад: [10], що означає десяте джерело зі списку використаних джерел, і якщо сторінки не зазначені, то це один з нормативних актів; або [15; 17; 22] – це означає, що використано три нормативних акти, які в списку використаних джерел зазначаються під номерами п'ятнадцять, сімнадцять, двадцять два).

II спосіб. Список літератури розміщується після основного тексту роботи, а виноски – на кожній сторінці з окремою нумерацією. Після тексту виноска ставиться порядковий (відповідний) її номер на даній сторінці (1,2,3) або може бути наскрізна нумерація виноска для всієї роботи (1, 8, 12, 18, 30 ...). Внизу сторінки робиться посилання на джерело, з якого взята виноска із зазначенням сторінки. Список використаних джерел потім розміщують ще раз у кінці роботи (після висновків) в алфавітному порядку. Таким чином, використовуючи II спосіб, необхідно двічі повторювати використані джерела (у кінці сторінки, а також у кінці роботи у списку використаних джерел).

У список використаних джерел рекомендується включати основну та спеціальну літературу з теми, яка досліджується і на яку в роботі є посилання та виноска. Розміщувати матеріали в списку використаних джерел рекомендується в такій послідовності:

1. Нормативні матеріали.
2. Спеціальна література.
3. Практичні матеріали.

1. *Нормативні матеріали.* Під цим найменуванням дається перелік правових актів, які використані в курсовій роботі. Порядок розташування нормативних актів залежить від їх юридичної сили. Найвищу юридичну силу має Конституція України. Вона відкриває перелік, потім ідуть міжнародні правові акти. Далі вказуються використані закони, у тому числі кодекси, Укази Президента України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, відомчі нормативні акти із зазначенням офіційного джерела, в якому вони опубліковані. Наприклад:

1. Про соціальні послуги : Закон України від 19 червня 2003 року № 966-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 45. – Ст. 358.

2. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 5 жовтня 2000 року № 2017-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 48. – Ст. 409.

3. Стратегія реформування системи надання соціальних послуг : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2012 р. № 556-р // Урядовий кур'єр. – 2012. – № 148 (17 серп.).

4. Порядок розроблення державного стандарту соціальної послуги : затверджений наказом Міністерства соціальної політики України 16.05.2012 № 282 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 45 (22 черв.). – Ст. 1784.

5. Державний стандарт денного догляду : затверджений наказом Міністерства соціальної політики України 30.07.2013 № 452 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 66 (6 верес.). – Ст. 2407..

6. Перелік соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати : затверджений наказом Міністерства соціальної політики України 03.09.2012 № 537 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 74 (8 жовт.). – Ст. 299.

Спеціальна література. Найбільш доцільним є алфавітний спосіб розміщення літературних джерел, коли прізвища авторів і назв (якщо автор не зазначений) розміщуються за алфавітом. До цього списку включаються підручники, посібники, монографії, збірники наукових праць, їх складові частини, статті, тези доповідей, дисертації, автореферати дисертацій тощо. Наприклад:

Болотіна Н. Б. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять / Н. Б. Болотіна // Право України. – 2000. – № 4. – С. 37–39.

Литвиненко В. М. Щодо деяких категорій осіб-отримувачів соціальних послуг / В. М. Литвиненко // Проблеми вдосконалення правового регулювання соціально-трудова відносин в Україні : матеріали науково-практичної

конференції ; м. Харків, 5-6 червня 2009 р. / за ред. проф. В. С. Венедіктова. – Х. : Українська асоціація фахівців трудового права; Харківський економіко-правовий університет, 2009. – С. 288–292.

Ожегов С. И. Словарь русского языка : ок. 57000 слов / С. И. Ожегов; под ред. Н. Ю. Шведовой. – М. : Русский язык, 1985. – 797 с.

Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник : пер. з рос. / О. Ф. Скакун. – Х. : Консул, 2001. – 656 с.

Стандартні правила щодо урівняння можливостей інвалідів, прийняті ООН у 1994 році // Соціальний захист. – 1996. – № 3. – С. 32–41.

Сташків Б. І. Правовий статус інвалідів / Б. І. Сташків // Соціальний захист. – 2002. – № 12. – С. 50–52.

Практичні матеріали. Зазначається джерело запозичення практичних матеріалів. Наприклад:

1. Архів Новозаводського районного суду м. Чернігова. 2006. Справа № 2-213, щодо поновлення на роботі Петрова І.І.

2. Архів Деснянського районного суду м. Чернігова. 2005. Справа №2-179, щодо виплати заборгованості по заробітній платі Івановій А.А.

3. Центральний державний історичний архів України (м. Київ). – Ф.133. – Оп.1. – Арк. 2.

Бібліографічний опис здійснюють до національного стандарту (ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання. – Чинний від 1.07.2016. – Київ ДП «УкрНДНЦ». - 2016. – 16с.) (див. додатки № 8).

7. *Додатки.* У додатках розміщують допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття курсової роботи: статистичні дані, результати аналізу юридичних справ, проекти нормативно-правових актів, описання приватних методик та результатів соціологічного, економічного, психологічного дослідження.

V. КЕРІВНИЦТВО КУРСОВОЮ РОБОТОЮ

Основними формами керівництва курсовою роботою є:

- попередні консультації;
- погодження плану курсової роботи і визначення індивідуального завдання;
- поточні консультації;
- перевірка курсової роботи;
- написання відгуку на курсову роботу;
- консультація щодо захисту курсової роботи.

ПОПЕРЕДНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Попередні консультації, зокрема, включають:

- загальну консультацію з поясненням основних вимог до курсової роботи (форма виконання, обсяг, терміни написання, особливості змісту окремих розділів тощо);

- поради щодо бібліографії (необхідний обсяг нормативного матеріалу, основні монографічні роботи з теми, останні публікації в періодиці, зарубіжні джерела, методика складання списку літератури тощо);

- рекомендації щодо використання в курсовій роботі матеріалів юридичної практики (перш за все неопублікованої) та інших матеріалів ілюстративного характеру.

У результаті попередніх консультацій студент має одержати чіткі і конкретні орієнтири того, що являє собою курсова робота і що він має зробити на початковому етапі її написання.

ПОГОДЖЕННЯ ПЛАНУ КУРСОВОЇ РОБОТИ І ВИЗНАЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Як правило, ця форма керівництва курсовою роботою передбачає:

- рекомендації студенту щодо опрацювання тих джерел, які необхідні для складання плану курсової роботи;

- ознайомлення з планом курсової роботи, запропонованим студентом;

- оцінка запропонованого плану; якщо потрібно – формулювання зауважень і пропозицій щодо плану та їх обговорення зі студентом.

Як результат, на цьому етапі повинен бути вироблений і узгоджений основний варіант (кілька варіантів) плану курсової роботи, а також, керуючись планом роботи, науковий керівник дає студенту індивідуальне завдання.

ПОТОЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Поточні консультації проводяться під час звернення студента до наукового керівника і можуть стосуватися:

а) узагальнення юридичної, перш за все, правозастосовчої, практики та опрацювання інших матеріалів (розроблення анкет, їх заповнення, методика узагальнення, робота з архівними матеріалами тощо);

б) використання практичних матеріалів у курсовій роботі (наведення витягів з процесуальних документів, статистичних даних, окремих положень з узагальнень правозастосовчої практики тощо);

в) уточнення позиції студента щодо окремих спірних питань, які розглядаються в курсовій роботі;

г) формулювання пропозицій щодо вдосконалення законодавства та юридичної практики, інших рекомендацій практичного характеру.

У результаті поточних консультацій студент має одержати від керівника конкретну допомогу у вирішенні тих питань, які виникають у нього в процесі створення першого варіанта курсової роботи.

ПЕРЕВІРКА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Перевірка курсової роботи починається з перевірки її першого варіанта, підготовленого студентом. За домовленістю між керівником і студентом це може бути поетапна перевірка окремих розділів курсової роботи, що здійснюється у ході її написання, або перевірка першого варіанту курсової роботи в цілому.

Ознайомлюючись з текстом відповідного розділу, керівник формулює конкретні зауваження та інші міркування на полях чи на окремому листку. Він дає загальну оцінку всього розділу, в якій, зокрема, вказує:

- наскільки представлений варіант відповідає вимогам, встановленим до написання курсової роботи;
- зауваження, які, на думку керівника, обов'язково повинні враховуватися студентом при доопрацюванні;
- зауваження та рекомендації, які бажано врахувати для підвищення рівня якості курсової роботи.

Після доопрацювання студент повторно подає науковому керівнику, як правило, лише ті частини курсової роботи, відносно яких були зауваження та рекомендації. Керівник, якщо потрібно, формулює нові зауваження та рекомендації.

Якщо студент відмовляється враховувати зауваження чи рекомендації наукового керівника курсової роботи, останній попереджає студента про те, які наслідки, на його думку, це матиме – негативний відгук, зниження оцінки курсової роботи під час її захисту, можливий недопуск до захисту взагалі тощо.

Результатом перевірки науковим керівником одного чи кількох варіантів курсової роботи мають бути зроблені конкретні висновки щодо відповідності представленого варіанта тим вимогам, які ставляться до курсової роботи у вузі.

ТЕРМІНИ ЗДАЧІ ТА РЕЦЕНЗУВАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Термін подання підготовленої і належним чином оформленої курсової роботи на кафедру для рецензування визначається з урахуванням навчального плану відповідної форми навчання та особливостей його виконання в поточному навчальному році. Термін подання курсових робіт на відповідну кафедру встановлюється розпорядженням декана факультету. Кафедри приймають курсові роботи на рецензування в межах встановленого терміну і ведуть журнал реєстрації курсових робіт.

Прийом курсових робіт кафедрою після встановленого терміну можливий лише за наявності поважних причин затримки та з письмового дозволу декана факультету за попередньою згодою завідувача відповідної кафедри та наукового керівника.

НАПИСАННЯ ВІДГУКУ НА КУРСОВУ РОБОТУ

Після подання студентом остаточного варіанта курсової роботи науковий керівник пише офіційний відгук на нього. Відгук наукового керівника, його виступ на захисті курсової роботи є необхідним елементом її творчого та критичного обговорення, гарантом виконання встановлених вимог та об'єктивності оцінки. Зміст такого відгуку залежить від конкретних висновків, які керівник зробив після перевірки остаточного варіанта курсової роботи.

Якщо поданий варіант, на думку наукового керівника, повністю відповідає вимогам, що ставляться до курсової роботи у вузі, керівник у загальній формі відзначає це у відгуку і робить висновок про можливість допуску його до захисту.

Якщо поданий варіант, на думку наукового керівника, в основному, відповідає вимогам, що ставляться до курсової роботи у вузі, він відзначає це у

відгуку. Одночасно керівник може навести конкретні недоліки поданого варіанта роботи, а також вказати, які його зауваження не були враховані студентом. У кінці відгуку він робить висновок про можливість допуску поданого варіанта роботи до захисту.

У випадку, коли поданий варіант, на думку наукового керівника, в цілому не відповідає вимогам, що ставляться до курсової роботи у вузі, він відзначає це у відгуку. Одночасно керівник зобов'язаний навести найбільш істотні недоліки поданого варіанта, а також вказати, які його зауваження не були враховані студентом. У кінці відгуку він робить висновок про неможливість допуску поданого варіанта курсової роботи до захисту.

Відгук наукового керівника роботи пишеться в довільній формі із зазначенням:

- рівня підготовки студента за даною навчальною дисципліною або до наукової діяльності чи виконання професійних функцій за спеціалізацією юридичної діяльності;
- ступеня самостійності у виконанні роботи;
- новизни поставлених наукових, навчальних та практичних питань, оригінальності шляхів їх вирішення;
- вміння використовувати нормативно-правові акти та правозастосовчі рішення, наукову та навчально-методичну літературу;
- ступеня оволодіння методами дослідження;
- повноти і якості розробки теми;
- логічності, послідовності, аргументованості, літературної грамотності викладання матеріалу;
- відповідності вимогам державного стандарту освіти;
- можливості практичного застосування висновків, рекомендацій роботи;
- висновку про відповідність вимогам та оцінки роботи за чотирибальною системою: “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”.

Наявність відгуку на курсову роботу є необхідною.

VI. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Захист курсових робіт здійснюється згідно з графіками, розробленими деканатами.

Захист курсової роботи є публічним і здійснюється перед комісією у складі наукового керівника та члена комісії і проходить за певною процедурою. Вона передбачає:

- виступ студента;
- відповіді студента на зауваження членів комісії у відгуку;
- запитання членів комісії до студента і його відповіді;
- оцінка курсової роботи з урахуванням її захисту.

Результати захисту курсової роботи оцінюються за чотирибальною шкалою (“відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”) відповідно до Критеріїв оцінювання курсової роботи та Системи оцінювання знань студентів за кредитно-модульною системою (див. додатки № 9).

ВИСТУП СТУДЕНТА

Студент готує тези свого виступу чи повний його текст, як правило, заздалегідь. Термін виступу встановлюється в межах 7-10 хвилин. Текст виступу включає:

- обґрунтування студентом актуальності обраної ним теми курсової роботи;
- визначення об'єкта, предмета та мети дослідження;
- висвітлення найбільш важливих теоретичних і практичних проблем з теми роботи, визначення власної позиції щодо спірних питань;
- конкретні висновки, пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення законодавства, поліпшення юридичної, економічної, соціальної, психологічної практики, подальших наукових досліджень з теми курсової роботи тощо.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Після виступу студент повинен відповісти на запитання, які можуть бути поставлені йому присутніми. Ставити запитання можуть не тільки члени комісії, а й усі присутні на захисті курсової роботи особи. Запитання повинні стосуватися змісту чи форми курсової роботи, а також окремих положень, сформульованих студентом під час його виступу.

Відповіді на запитання мають бути короткими, аргументованими і конкретними. Вони повинні показати рівень загальної юридичної грамотності та рівень підготовки студента за обраною темою дослідження.

На всі зауваження, що викладені у відгуках та рецензіях, вступях під час захисту роботи, студент зобов'язаний дати вичерпні відповіді. Хід захисту фіксується в протоколі засідання комісії.

ОЦІНКА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Текст курсової роботи та виступ студента є підставою для попередніх висновків щодо оцінки курсової роботи, сумлінності та самостійності студента в роботі над обраною темою дослідження.

Після захисту курсових робіт комісія фіксує оцінку студента у відповідних документах .

Кращі роботи можуть бути рекомендовані на конкурси і виставки, на конференції, а також до друку в студентських збірниках.

Надалі курсові роботи зберігаються на відповідній кафедрі протягом одного року. По його закінченню лаборант кафедри складає акт списання курсових робіт та відгуків, який затверджується завідувачем кафедри . Після цього курсові роботи перериваються навпіл і передаються коменданту навчального корпусу для здачі в макулатуру.

Керівництво курсовими роботами студентів Чернігівського національного технологічного університету здійснюється згідно з “Посадовими обов’язками науково-педагогічних працівників щодо організації керівництва роботою з написання та захисту курсових робіт з предметів, що

передбачені навчальними планами” та з метою надання студентові необхідної допомоги в процесі її написання, а також здійснення контролю за дотриманням тих вимог, які ставляться до курсової роботи у вузі. Консультація щодо захисту курсової роботи проводиться науковим керівником, який пояснює процедуру захисту курсової роботи студентом.

VII. ДОДАТКИ

Додаток № 1

**Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний технологічний університет
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Юридичний факультет
Кафедра трудового права, адміністративного права та
процесу**

Осипенко Галина Вікторівна

КУРСОВА РОБОТА

з предмета: “Право соціального обслуговування”

**на тему: “Об’єкти соціально обслуговуючих
правовідносин ”**

Курс _____ Група _____

Науковий керівник:
канд. юрид. наук, доцент
Литвиненко В.М.

Робота подана на кафедру

**Робота допущена до захисту
_____ Науковий керівник**

**Робота захищена з
оцінкою _____**

“ _____ ” _____ 20__р.

“ _____ ” _____ 20__р.

“ _____ ” _____ 20__р.

_____ Голова комісії
_____ Член комісії

Чернігів 2016

ЗМІСТ

ВТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПРАВОВЕ ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ІНВАЛІДІВ.....	
1.1. Поняття соціальної реабілітації інвалідів.....	5
1.2. Принципи соціальної реабілітації інвалідів.....	9
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА РІЗНИХ ВИДІВ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	12
2.1. Класифікація соціальної реабілітації інвалідів за формами надання реабілітаційних заходів.....	12
2.2. Забезпечення інвалідів пенсіями, допомогами, компенсаціями, страховими виплатами.....	17
2.3. Соціальна реабілітація інвалідів в натуральній формі.....	21
ВИСНОВКИ.....	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розвиток України як правової держави із соціально-орієнтованою ринковою економікою, залучення її до європейських та світових інтеграційних процесів нерозривно пов'язані з реформуванням системи соціального забезпечення. Державна система соціального забезпечення поступово перетворюється у систему, в якій управлінська та фінансова відповідальність розподіляється між державою, фізичними особами і роботодавцями. В сучасних умовах фізична особа перестає бути об'єктом державного благодійництва та несе індивідуальну матеріальну відповідальність за свої майбутні соціальні виплати.

Створення системи загальнообов'язкового державного соціального страхування, впровадження в Україні трьохрівневої пенсійної системи, намагання держави реально впровадити принцип адресності соціального забезпечення призвели до зміни правового статусу існуючих суб'єктів (зокрема, Пенсійного фонду України, державної служби зайнятості, недержавних пенсійних фондів), а також зумовили виникнення нових суб'єктів (фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування, Накопичувальний фонд, діти війни). У зв'язку з цим постає потреба наукового дослідження поняття та особливостей правового статусу суб'єктів права соціального забезпечення.

Сьогодні в науці права соціального забезпечення виокремлюється така підгалузь як право соціального обслуговування. У зв'язку з цим виникає необхідність у дослідженні і з'ясуванні статусу суб'єктів, які здійснюють соціальне обслуговування.

Мета і завдання курсової роботи. Метою дослідження є аналіз суб'єктів, які здійснюють соціальне обслуговування.

Для досягнення зазначеної мети доцільно вирішити такі завдання:

- визначити поняття суб'єктів, які здійснюють соціальне обслуговування,
- окреслити коло суб'єктів, які здійснюють соціальне обслуговування та обґрунтувати критерії їх класифікації;
- розкрити особливості правового статусу фізичних осіб як суб'єктів-надавачів соціального обслуговування ;
- визначити правове становище державних органів у системі суб'єктів, що здійснюють соціальне обслуговування.

Об'єктом курсової роботи є наукові положення, що стосуються суб'єктів соціального обслуговування, а також приписи нормативно-правових актів, що закріплюють правовий статус цих суб'єктів.

Предметом курсової роботи є суб'єкти, які здійснюють соціальне обслуговування, а також їхні правові ознаки, що дають змогу здійснити класифікацію цих суб'єктів і визначити місце кожного з них.

Методологічну основу дослідження становлять методи історичного, порівняльно-правового, формально-логічного, структурно-функціонального, системного аналізу та комплексний метод.

Ступінь наукової розробки теми дослідження. Окремі аспекти зазначеної проблеми висвітлювались в роботах В.С.Андрєєва, К.С. Батигіна, М.Д.Бойка, Н.Б.Болотіної, М.О. Буянової, Т.З. Герасимова, Ж.А.Горбачової, О.В.Данилюка, А.Д. Зайкіна, М.Л.Захарова, Р.І.Іванової, З.О.Кондратьєвої, Л.І. Лазор, В.В. Лазора, П.М.Маргієва, О.Є.Мачульської, П.Д.Пилипенка, С.В. Попова, Б.І.Сташківа, Б.С.Стичинського, В.А.Тарасової, Г.В. Татаренко, Е.Г.Тучкової, Я.М.Фогеля, В.Ш.Шайхатдінова, О.Г. Чутчевої, О.М.Ярошенка.

Додаток № 4

ЗРАЗОК ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА ТА ПРЕДМЕТА КУРСОВОЇ РОБОТИ

ФІЗИЧНА ОСОБА ЯК СУБ'ЄКТ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Об'єктом курсової роботи є нормативно-правові акти, які регулюють відносин, що виникають між фізичною особою—суб'єктом надання соціальних послуг та отримувачами соціальних послуг, а також ті, які закріплюють правовий статус суб'єктів соціально-обслуговуючих відносин.

Предметом дослідження є особливості діяльності фізичної особи як суб'єкта надання соціальних послуг.

СОЦІАЛЬНІ УСТАНОВИ ПО РОБОТІ З ІНВАЛІДАМИ

Об'єктом дослідження є нормативно-правові акти, які регулюють відносини пов'язані з функціонуванням даних установ та праці науковців, думки і пропозиції практиків, які безпосередньо чи побічно торкаються в своїх роботах діяльності соціальних установ.

Предметом дослідження роботи є соціальні установи, їх види, специфіка утворення, особливості здійснення діяльності по роботі з інвалідами, порядок припинення обслуговування.

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері реабілітації інвалідів.

Предметом дослідження роботи є правові та організаційні засади здійснення реабілітації інвалідів в Україні.

ПРИКЛАДИ МЕТОДІВ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метод – це спосіб відображення дійсності та її взаємозв'язків. Метод завжди є об'єктивним і слугує програмою побудови і практичного застосування теорії. Одночасно з цим метод суб'єктивний, оскільки є знаряддям думки дослідника та включає в себе його суб'єктивні особливості.

Методи досліджень бувають: *загальні*, що діють у всіх галузях науки і на всіх етапах дослідження; *загальнонаукові*, тобто придатні для всіх наук; *часткові* – для певних наук; *спеціальні* – для однієї специфічної науки.

Такий поділ методів завжди умовний, оскільки в міру розвитку пізнання науковий метод може переходити з однієї категорії в іншу.

Коротка характеристика основних загальнонаукових методів пізнання:

Спостереження – це метод безпосереднього вивчення предметів і явищ за допомогою органів чуття без втручання в процес з боку дослідника.

Є багато видів спостережень залежно від різних чинників.

1. Від ступеня активності спостерігача в досліджуваній ситуації спостереження бувають *включені і невключені*. *Включені* спостереження – це спостереження, за якого дослідник тією чи іншою мірою безпосередньо включений у досліджуваний процес. *Невключене* спостереження – це спостереження, за якого дослідник перебуває поза процесом чи явищем, які вивчає, тобто є зовнішнім спостерігачем.

2. За умовами організації спостереження бувають *польові та лабораторні*. *Польове* спостереження – це спостереження, яке застосовують у реальній життєвій ситуації. *Лабораторне* спостереження – це таке, при якому об'єкт вивчення знаходиться в штучно створених умовах. Його найчастіше застосовують в експериментальних дослідженнях.

3. Залежно від наявності елементів контролю за проведенням спостереження вони бувають *контрольовані та неконтрольовані*. *Контрольоване* спостереження – це таке, при проведенні якого дослідник працює за строго визначеною програмою і його робота контролюється дослідницькою групою. *Неконтрольоване* спостереження – це спостереження, яке проводиться без контролю за діями спостерігача.

4. За ступенем регулярності спостереження бувають *випадкові та систематичні*. При випадковому спостереженні вивченню підлягають раніше не заплановані дії, ситуації, явища. Характерною рисою *систематичних* спостережень є регулярність фіксації дій, ситуацій, процесів протягом певного часу: кожен день, один раз в тиждень, щомісяця і т. д.

5. За характером спостереження бувають: *відкриті, приховані, самоспостереження*. При *відкритих* спостереженнях спостерігач не таїться від об'єктів спостереження. *Приховані* спостереження – це спостереження, коли спостерігач є членом колективу, який вивчає, але про це ніхто не знає.

Самоспостереження – це коли об’єкт спостереження фіксує особисто ті чи інші аспекти свого самопочуття.

Порівняння – це виявлення відмінностей між об’єктами матеріального світу або знаходження в них спільного за допомогою органів чуття чи спеціальних пристроїв.

Підрахунок – це знаходження числа, що визначає кількісне співвідношення однотипних об’єктів або їх параметрів, котрі характеризують ті чи інші властивості. Наприклад, визначення кількості заготовок однакових розмірів, числа зубів пилки тощо.

Вимірювання – це фізичний процес визначення числового значення певної величини шляхом порівняння її з еталоном.

Експеримент – це одна зі сфер людської практики, у результаті якої перевіряється істинність гіпотез або виявляються закономірності об’єктивного світу. Під час експерименту дослідник втручається в процес, який він вивчає, з метою пізнання. Експериментальне дослідження об’єкта або явища має певні переваги порівняно зі спостереженням, а саме: дозволяє вивчати явища в “чистому вигляді” за допомогою відкидання побічних факторів; досліджувати окремі властивості об’єкта, а не їх сукупність.

Експеримент виконує 2 основні функції:

1) теоретичну, яка полягає в перевірці наукової гіпотези щодо причинних зв’язків між явищами;

2) практичну, що полягає у досягненні певного ефекту у практично-перетворювальній діяльності.

Експерименти класифікують за різними чинниками:

1) За характером об’єкта та предмета дослідження експерименти бувають реальні та уявні. Реальні експерименти здійснюються на генеральній або вибірковій сукупності. Уявні експерименти здійснюються шляхом маніпулювання інформацією про реальні об’єкти без втручання у хід подій.

2) За специфікою поставленого завдання розрізняють наукові та прикладні експерименти. Наукові експерименти націлені на одержання нових знань. Прикладні експерименти є елементом управлінської діяльності.

3) За логічною структурою доведення гіпотези розрізняють паралельні та послідовні експерименти. При проведенні паралельного експерименту одночасно задіяні дві групи – контрольна та експериментальна, ідентичні за своїми основними характеристиками. При послідовному експерименті аналізу піддається одна і та сама група. Доведення гіпотези спирається на порівнянні стану досліджуваного об’єкта до і після впливу експериментальної змінної.

4) За рівнем вимог до проведення ситуації експерименти поділяють на лабораторні, польові та чисті. Для лабораторних експериментів створюють спеціальні умови. Польовий експеримент проводиться за природних умов, звичайних для діяльності групи. Чистим експеримент називають тоді, коли учасники не знають про його проведення.

Узагальнення – визначення загального поняття, в якому відображається головне або основне, що характеризує об'єкти певного класу. Це засіб для утворення нових наукових понять, формулювання законів і теорій.

Абстрагування – це відвертання уваги в думках від несуттєвих властивостей, зв'язків, відношень предметів і виділення декількох сторін, що цікавлять дослідника. Абстрагування, як правило, здійснюється в два етапи. На першому етапі визначаються несуттєві властивості, зв'язки тощо, на другому – досліджуваний об'єкт замінюють іншим, більш простим, тобто спрощеною моделлю, яка зберігає головне в складному.

Розрізняють такі види абстрагування: *ототожнювання* (утворення понять шляхом об'єднання предметів, виділених за своїми властивостями, в особливий клас); *ізолювання* (відокремлення властивостей, невід'ємно пов'язаних з предметами); *конструктивізація* (не береться до уваги невизначеність меж реальних об'єктів); *припущення можливого здійснення*.

Формалізація – відображення об'єкта або явища в знаковій формі певної спеціальної мови (математичної, статистичної тощо) і забезпечення можливості дослідження реальних об'єктів та їх властивостей через формальне дослідження відповідних знаків.

Аксиоматичний метод – спосіб побудови наукової теорії, при якому деякі твердження (аксіоми) приймаються без доведень і тоді використовуються для отримання решти знань (за певними логічними правилами). Загальновідомою, наприклад, є аксіома паралельності ліній, яка прийнята в геометрії без доведення.

Аналіз – метод пізнання, при якому предмет дослідження (об'єкт, властивості тощо) розкладається на окремі складові частини. У зв'язку з цим аналіз лежить в основі аналітичного методу досліджень.

Синтез – це поєднання окремих сторін предмета дослідження в єдине ціле. Аналіз і синтез взаємозв'язані та уособлюють єдність протилежностей. Розрізняють такі види аналізу і синтезу: *прямий* або *емпіричний* метод (використовують для виділення окремих частин об'єкта); *елементно-теоретичний* метод (базується на уявленнях про причинно-наслідкові зв'язки різних явищ); *структурно-генетичний* метод (вилучення зі складного явища таких елементів, які створюють вирішальний вплив на решту сторін об'єкта).

Важливими поняттями в теорії пізнання є *індукція* – умовивід від фактів до деякої гіпотези, та *дедукція* – умовивід, в якому висновок про деякий елемент множини робиться на основі знань загальних властивостей всієї множини. Найважливіше правило дедукції формулюється так: “Якщо із висловлювання А слідує висловлення Б, а висловлювання А є істинним, то В також є істинним”.

Одним із методів наукового пізнання є *аналогія*, на допомогу якої одержують знання про предмети і явища на основі їх подібності з іншими. Ступінь ймовірності (достовірності) умовиводу за аналогією залежить від кількості подібних ознак у явищах, що поширюються (чим їх більше, тим більшу ймовірність має умовивід, і вона підвищується, якщо зв'язок одержу-

ваної ознаки з будь-якою іншою ознакою є відомим відносно точно). Аналогія тісно пов'язана з *моделюванням* або *модельним експериментом*. Якщо звичайний експеримент взаємодіє з об'єктом дослідження, то в моделюванні такої взаємодії немає, тому що експеримент проводиться не власне з об'єктом, а з його заміником.

Гіпотетичний метод пізнання передбачає розробку наукової гіпотези на основі вивчення суті досліджуваного явища за допомогою описаних вище способів пізнання. Потім формулюються гіпотези, складаються моделі, здійснюється їх вивчення, аналіз і розробка теоретичних положень.

У дослідженнях часто використовують *історичний метод* пізнання. Цей метод передбачає дослідження історичної динаміки.

При гіпотетичному методі пізнання дослідник часто звертається до **ідеалізації** – створення в думках об'єктів, які практично нездійсненні. В результаті ідеалізації реальні об'єкти позбавляються деяких властивостей і наділяються гіпотетичними властивостями.

Під час дослідження окремих систем з різновидними зв'язками, що характеризуються як безперервністю та детермінованістю, так і дискретністю та випадковістю, використовуються **системні методи** (дослідження операцій, теорія масового обслуговування, теорія керування, теорія множин тощо). Зараз такі методи одержали широке застосування завдяки використанню сучасних ЕОМ.

Під час аналізу явищ і процесів у складних системах виникає потреба розгляду більшої кількості факторів (ознак), серед яких важливо вміти виділити за допомогою методу **ранжування** головне і виключити другорядні фактори, які істотно не впливають на досліджуваний об'єкт. Цей метод допускає підсилення основних і послаблення другорядних факторів, тобто розміщення факторів за визначеними правилами в ряд спадної або зростаючої послідовності.

Рівні методів наукових досліджень

Залежно від мети, завдання досліджень і необхідних результатів, методи наукового пізнання умовно поділяють на декілька рівнів: емпіричний, експериментально-теоретичний, теоретичний і метатеоретичний.

Методи емпіричного рівня: спостереження, порівняння, рахунок, вимірювання, тести, метод проб і помилок та ін. Методи цієї групи конкретно пов'язані з явищами, що вивчаються, і використовуються на етапі формування наукової гіпотези.

Методи експериментально-теоретичного рівня: експеримент, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання, гіпотетичний, історичний та логічний. Вони допомагають досліднику виявити ті чи інші достовірні факти та об'єктивні прояви під час дослідження процесів. За допомогою цих методів здійснюється накопичення фактів та їх перехресна перевірка. Варто зазначити, що факти мають науково-пізнавальну цінність тільки в тих випадках, коли вони систематизовані, між ними розкриті невідомі залежності та визначені причини наслідків. Таким чином, завдання виявлення істини потребує не тільки збору фактів, а й правильного їх теоретичного оброблення. Початкова

систематизація фактів та їх аналіз виконуються вже в процесі спостережень, міркувань, експериментів, бо ці методи включають у себе не тільки чуттєве сприйняття предметів і явищ, але й їх відбір, класифікацію, обдумування сприйнятого матеріалу, його фіксування.

Методи теоретичного рівня: абстрагування, ідеалізація, формалізація, аналіз і синтез, індукція і дедукція, аксіоматика, узагальнення та ін. На теоретичному рівні проводяться логічні дослідження зібраних фактів, розробка понять, суджень та виконання умовиводів. У процесі цієї роботи співвідносяться попередні наукові уявлення з новими, що виникають. На теоретичному рівні наукове мислення звільняється від емпіричного опису, створюється теоретичне узагальнення. Таким чином новий теоретичний зміст знань надбудовується над емпіричними знаннями. На теоретичному рівні пізнання науковці використовують логічні методи подібності або відмінності, розробляють нові системи знань або вирішують завдання подальшого узгодження теоретично розроблених систем з накопиченими новими експериментальними результатами.

До методів метатеоретичного рівня відносять *діалектичний метод* і *метод системного аналізу*. За допомогою цих методів досліджуються власне теорії й розробляються шляхи їх побудови, вивчається система положень і понять певної теорії, з'ясовуються межі її застосування, способи запровадження нових понять, обґрунтовуються шляхи синтезу декількох теорій. Центральним завданням цього рівня досліджень є пізнання умов формалізації наукових теорій і вироблення формалізованих мов, так званих *метамов*.

Рівні методів наукових досліджень відрізняються: глибиною, повнотою і всебічністю дослідження об'єкта; цілями, методами досягнення та способами вираження знань; ступенем значимості в них чуттєвого та раціонального пізнання.

Отже, на емпіричному рівні здійснюються спостереження за об'єктами, фіксуються факти, проводяться експерименти, виявляються емпіричні співвідношення та закономірні зв'язки між окремими явищами. На теоретичному рівні створюються системи знань, теорії, в яких розкриваються загальні та необхідні зв'язки, формулюються закони в їх системній єдності та цілісності.

На емпіричному рівні вивчення процесів та явищ є поверхневим; встановлюються чуттєво фіксовані зв'язки між явищами без заглиблення в суттєві зв'язки та відношення. На теоретичному рівні досліджень головним завданням розкриття суттєвих причин та зв'язків між явищами. На цьому рівні домінує раціональне пізнання.

Методи обох рівнів органічно взаємопов'язані й взаємообумовлюють один одного у цілісній структурі наукового пізнання. Емпіричне переходить у теоретичне, а те, що спочатку було теоретичним, на більш високому етапі розвитку стає емпірично доступним.

РОЗДІЛ 1. ПРАВО ЛЮДИНИ НА СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА.

1.1. Поняття та види соціальних послуг.

Останнім часом в теорії та практиці дуже широко використовується термін “соціальні послуги”. Прийнято ряд нормативних актів, які містять даний термін. Закріплення його в різних джерелах викликає інтерес до з’ясування змісту цього поняття. Використання його як в законодавстві, так і в наукових працях не сприяло розкриттю його основних ознак та суті. Послуга є складним поняттям, тому ні законодавство, ні теорія не можуть дати однозначного або компромісного визначення. Джерела, які містять визначення послуги, як правило не розкривають зміст цього поняття або взагалі уникають його внутрішньої характеристики. <...>

1.2. Місце та роль соціальних послуг в системі соціального захисту

Основний Закон держави закріплює Україну як суверенну і незалежну, демократичну, соціальну, правову державу, що вказує на обрання країною соціального вектору подальшого розвитку державності. Тому велика увага в діяльності держави, яка проголосила себе соціальною, повинна приділятися соціальній політиці. Саме від напрямку, змісту та ефективності проведення соціальної політики залежить добробут населення країни в цілому та кожного окремо взятого індивіда. <...>

1.3. Право людини на соціальні послуги та його юридичні гарантії

Закріплення в Конституції України прав і свобод людини та гарантій їх реалізації як одного з основних напрямків діяльності держави свідчить про прагнення України розвиватися не лише як демократична та правова держава, у якій найвищою цінністю визнаються права людини, а й як соціальна держава, діяльність якої спрямована на забезпечення стабільності в суспільстві шляхом створення умов для вільного розвитку кожного індивіда. <...>

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного комплексного дослідження зроблені загальні висновки теоретичного та практичного характеру.

1. Соціальні послуги можна визначити як діяльність відповідних уповноважених законом суб'єктів (соціальних установ різної форми власності і підпорядкування та фізичних осіб) по відновленню нормального життя людини, що зазнала негативного впливу складних життєвих обставин, шляхом усунення такого впливу або його максимального зменшення.

2. Ознаками соціальних послуг є: 1) соціальні послуги, як і будь-які послуги, являють собою дії або діяльність; 2) соціальні послуги не є результатом діяльності, оскільки самі є нею; 3) надаються з метою полегшити умови життя особи, що потрапила в складну життєву ситуацію та самостійно з нею не може впоратися; 4) характерним для соціальних послуг є здійснення їх безкоштовно, за часткову оплату або оплатно у випадках, визначених законом; 5) перелік соціальних послуг визначається законодавством; 6) соціальні послуги надаються особам, які потрапили в складну життєву ситуацію; 7) суб'єктами надання соціальних послуг є спеціально створені державні та недержавні установи або фізичні особи у визначених законом випадках; 8) за якість надання соціальних послуг відповідальність несе держава.

3. Поняття «соціальні послуги» необхідно визначити в широкому та вузькому розумінні. В широкому розумінні під соціальними послугами слід вважати весь обсяг соціальних послуг, що надається в сфері соціального захисту. У вузькому розумінні під соціальним послугами слід розуміти послуги, що надаються за умови виникнення несприятливих життєвих обставин, які особа не в змозі подолати самостійно.

4. Передбачені законом форми надання соціальних послуг (матеріальна допомога та соціальне обслуговування) доцільно розрізняти між собою наступним чином: матеріальна допомога є за своєю суттю результатом певної людської діяльності та має якусь чітко виражену вартість, в той час як суттю соціального обслуговування є певний процес щодо комплексного здійснення передбачених законом дій по відношенню до особи, яка потрапила у складні життєві обставини.

5. Підставами для класифікації соціальних послуг є: вік, суб'єкт отримання, місце надання, суб'єкт надання, підвідомчість суб'єкта надання соціальних послуг, оплатність, тривалість, потреби, які задовольняються, джерело фінансування, страховий ризик.

6. Соціальні послуги є самостійним видом соціального захисту і виконують свою функцію, яка полягає в сприянні соціальній адаптації населення країни та підвищення якості життя кожної особи, яка потрапила в несприятливу життєву ситуацію.

7. Соціальні послуги поряд із пенсіями та допомогами є структурними елементами (видами) соціального забезпечення, яке являє собою складову

частину системи соціального захисту України. Соціальні послуги реалізуються через такі організаційні форми як: загальнообов'язкове державне соціальне страхування; державна та комунальна соціальна допомога. Такі юридичні категорії як пільги, гарантії, компенсації, переваги та соціальні послуги є відповідно допоміжними елементами соціального забезпечення.

8. Незважаючи на обмеження Конституцією України права на соціальний захист осіб, які не мають правового зв'язку з нашою державою, дане положення не було перейнято іншими законодавчими актами, які регулюють відносини у сфері надання соціальних послуг. Отже, відповідно до чинного законодавства України право на соціальні послуги мають усі особи, які в своїй сукупності складають населення України.

9. Право кожного на отримання соціального забезпечення, різновидом якого є надання соціальних послуг забезпечується системою гарантій, яку становлять: внутрішні гарантії: конституційні (загальні та спеціальні) і галузеві (нормативні та організаційно-правові); міжнародні гарантії, які закріплені в таких міжнародних актах як: Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Європейська соціальна хартія (переглянута), Хартія соціального забезпечення. Конституційні, галузеві, міжнародні гарантії наділені своїм змістом, однак, вони мають спільне призначення, єдину мету – забезпечення права людини на соціальні послуги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / голов. ред. В. Т. Бусел, редактори-лексикографи : В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерибас, О. В. Дмитрієв, Г. В. Латник, Г. В. Степенко. – К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2005. – С. 714.
2. Аблякимов Е. Е. Сутність та правові засади інформаційного суспільства // Держава і право : збірник наукових праць. Юрид. і політ. науки. – 2008. – Вип. 42. – С. 763-769.
3. The Encyclopedia Americana. Complete in thirty volumes. – New York, 2003. – Vol. 25. – P. 102.
4. Павлов С. Методологія наукового пізнання правових традицій України / Павлов С. // Право України. – 2007. – №10. – С. 17-22.
5. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів [Електронний ресурс] : прийняті на Генеральній Асамблеї ООН у грудні 2003 року // Офіційний сайт Верховної Ради “Законодавство України”. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_306
6. Ковальський В. С. Охоронне регулювання правовідносин: поняття та ознаки / В. С. Ковальський // Вісник господарського судочинства. – 2008. – №4. – С. 67-72.
7. Береславський С. Ліцензування господарської діяльності / С. Береславський, С. Сегеда. – К., 2001. – 88 с.
8. Герасименко А. Орган – економічний інструментарій виявлення практики колективного домінування на олігопольних ринках України / Герасименко А. // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – №7. – С. 156-160.
9. Основні чинні кодекси і закони України / укладач Ю. П. Єлісовенко. – К. : Махаон, 2008. – 976 с.
10. Новіков В. Моделювання попиту на платні послуги : досвід і перспективи / Новіков В. // Україна : аспекти праці. – 2008. – №3. – С. 3-5.
11. Шеваріхін А. О. Адміністративно-правові проблеми ліцензування господарської діяльності органами внутрішніх справ : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук / А. О. Шеваріхін. – К., 2003. – 18 с.
12. Про внесення змін до Закон України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім’ям” : Закон України від 24 грудня 2008 року №796-VI // Офіційний вісник України. – 2009. – №1. – С. 27-28.
13. Юридична енциклопедія : в 6 томах / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) [та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 2001. – Т. 3. – 790 с.
14. Про додаткові заходи щодо соціального захисту селян-власників земельних ділянок та земельних часток (паїв) : Указ Президента України від

2 лютого 2002 року № 92/2002 // Бюлетень законодавства і юридичної практики. – 2007. – №1. – С. 313-314.

15. Україна: поступ у ХХІ століття. Стратегія економічного та соціального розвитку на 2005-2010 роки : Послання Президента України до Верховної Ради України // Урядовий кур'єр. – 2006. – 23 лютого.

16. Філософія права : підруч. для студ. вищих навч. закл. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. І. Максимов та ін. / за ред. Данильяна. – Харків : Право, 2009. – 208 с.

17. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / М. Вебер ; пер. з нім. О. Погорілий. – К. : Основи, 2008. – 536 с.

18. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність : підручник / Базилевич В. Д. – 2-ге вид. – К. : Знання, 2008. – 431 с.

19. Вступ до соціальної роботи : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Т. В. Семеніної, І. І. Миновича. – К. : Академвидав, 2005. – 304 с.

20. Цивільне процесуальне право України : підручник / Бичкова С. С., Бірюков І. А., Бобрик В. І. та ін. ; за заг. ред. С. С. Бичкової. – К. : Атіка, 2009. – 760 с.

21. Герасимчук А. А. Соціологія : навчальний посібник / Герасимчук А. А., Палеха Ю. І. – 2-е вид. – К. : Видавництво Європейського університету, 2002. – 237 с.

22. Міжнародне судочинство / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : ТОВ “Вид-во “Юридична думка”, 2009. – 260 с.

23. Горілий А. Г. Історія соціальної роботи в Україні : конспект лекцій / Горілий А. Г. – Тернопіль : ТАНГ, 2001. – 68 с.

24. Великий енциклопедичний юридичний словник. – К. : ТОВ “Вид-во “Юридична думка”, 2007. – 992 с.

25. Грішнова О. А. Людський розвиток : навчальний посібник / Грішнова О. А. – К. : КНЕУ, 2006. – 308 с.

26. Чумак Т. М. Філософсько-правові погляди на поняття моральної шкоди / Чумак Т. М. // Вісник ЧДПСТП. – 2009. – №1. – С. 98-102.

27. Дікон Б. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту / Б. Дікон, М. Халс, П. Стабс ; пер. з англ. А. Олійник та інші. – К. : Основи, 1999. – 346 с.

28. Бондар В. В. Інтеграційна модель сільськогосподарської політики країн-членів ЄС / Бондар В. В. // Вісник ЧДПСТП. – 2008. – №1. С. 227-234

29. Зміст і форми філософського, соціального та психологічного впливу на формування духовно зрілої особистості : збірник матеріалів науково-практичного семінару / за редакцією кандидата соціологічних наук, доцента, завідувача кафедри В. Ю. Кондовича. – Чернігів : КП “Видавництво „Чернігівські береги”, 2006. – 70 с.

30. Книга виходу українського народу – програма розбудови українського соборного суспільства [Електронний ресурс] // http://www.pereclad.com.ua/conference_

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ “ВІДМІННО” (ECTS (90-100 б) – А)

Вступ. Дано обґрунтування вибору даної теми, визначені її актуальність, мета та завдання, об’єкт та предмет дослідження, з’ясовані його методологія та методи, а також ступінь наукової розробки обраної теми. Окреслені теоретична база та нормативна основа курсової роботи. У разі вивчення судової практики необхідно визначити емпіричну базу.

Основна частина. Зміст основної частини відповідає плану курсової роботи та свідчить про дослідження студентом значної кількості (не менше 25) інформаційних джерел (як вітчизняних, так і зарубіжних авторів). Основні поняття та визначення сформульовані шляхом аналізу та логічного структурування опрацьованих джерел інформації. Узагальнення та висновки по кожному розділу повинні відповідати викладеному змісту, тобто бути логічним завершенням, проведеного в цьому розділі дослідження.

Висновки. Сформульовані адекватні, логічні та конкретні висновки всієї курсової роботи. Чітко сформульоване власне бачення (точка зору) проблеми з теми дослідження, а також продемонстроване особисте розуміння можливості удосконалення або зміни усталених теорій, які сприятимуть правозастосуванню тієї чи іншої норми.

Додатки повинні включати інформаційні джерела, які відіграють роль доповнення (підтвердження або спростування та ін.) предмета дослідження і які не ввійшли до основного тексту. За своїм змістом додатки використані як допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття курсової роботи: процесуальні документи (їх копії), а також схеми, таблиці, описання приватних методик та результатів соціологічного, економічного, психологічного досліджень.

Мова та стиль викладення. Курсова робота виконується виключно українською мовою. Цитати, вміщені в основний зміст роботи, повинні бути перекладені українською мовою. Спосіб написання – поєднання академічного (абстрактне, теоретичне спрямування дослідження), ділового (який стосується суті справи, її реалізації; сприятливий, корисний для пізнання) та практичного (зв’язок з життєвими, реальними потребами, можливостями; важливий для життя та пов’язаний із застосуванням на практиці знань у певній галузі) стилів. Використана термінологія має відповідати галузі, у якій проводиться дослідження. Посилання та цитати повинні бути грамотно оформлені, наведені адекватно тексту та збігатися з оригіналом (офіційним виданням). Зовнішній вигляд роботи охайний.

Оформлення. Згідно з методичними рекомендаціями щодо написання курсових робіт студентами.

“ДОБРЕ” (ECTS (82-89 б) – В; (75-81 б) – С)

Вступ. Дано обґрунтування вибору даної теми, визначені її актуальність, мета та завдання, об’єкт та предмет, з’ясовані методологія та методи дослідження, а також ступінь наукової розробки теми дослідження. Окреслені теоретична база та нормативна основа курсової роботи. У разі вивчення судової практики необхідно визначити емпіричну базу. Однак, спостерігається неточність (неузгодженість), не повна обґрунтованість та/або неповнота формулювань.

Основна частина. Зміст основної частини відповідає плану курсової роботи та свідчить про дослідження студентом значної кількості (не менше 25) інформаційних джерел (як вітчизняних, так і зарубіжних авторів). Основні поняття визначені. При опрацюванні та аналізі джерел інформації спостерігаються помилки та/або неточності логічного структурування змісту (тексту) роботи. Не завжди має місце критичний аналіз дослідженого матеріалу та формулювання власного ставлення до отриманої інформації. Зроблені узагальнені або часткові висновки до кожного розділу.

Висновки. Сформульовані узагальнені висновки по темі курсової роботи. Поверхнево або нечітко виражена власна точка зору та/або власне бачення на визначену проблему (предмет дослідження). Автором продемонстроване розуміння можливості використання результатів проведеного дослідження на практиці, однак не визначені способи їх впровадження.

Додатки повинні включати інформаційні джерела, які відіграють роль доповнення (підтвердження або спростування та ін.) предмета дослідження і які не ввійшли до основного тексту. За своїм змістом додатки використані як допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття курсової роботи: процесуальні документи (їх копії), а також схеми, таблиці, описання приватних методик та результатів соціологічного, економічного, психологічного досліджень.

Мова та стиль викладення. Курсова робота виконується виключно українською мовою. Цитати, вміщені в основний зміст роботи, повинні бути перекладені українською мовою. Спосіб написання – поєднання академічного (абстрактне, теоретичне спрямування дослідження), ділового (який стосується суті справи, її реалізації; сприятливий, корисний для пізнання) та практичного (зв’язок з життєвими, реальними потребами, можливостями; важливий для життя та пов’язаний із застосуванням на практиці знань у певній галузі) стилів. Використана термінологія має відповідати галузі, у якій проводиться дослідження. Посилання та цитати повинні бути грамотно оформлені, наведені адекватно тексту та збігатися з оригіналом (офіційним виданням). Зовнішній вигляд роботи охайний. Однак, можуть мати місце невідповідність джерела у посиланні з офіційним виданням, граматично або стилістично неправильно оформлені (перекладені) цитати.

Оформлення. Відповідає майже всім методичним рекомендаціям щодо написання курсових робіт студентами Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці усіх форм навчання.

“ЗАДОВІЛЬНО” (ECTS (68-74 б) – D; (61-67 б) – E)

Вступ. Зроблена спроба обґрунтування актуальності теми, мети і завдань курсової роботи, предмета та методів дослідження. Може бути повністю або частково відсутнє визначення об’єкта та предмета дослідження курсової роботи, не сформульовані методологія та методи дослідження, а також ступінь наукової розробки теми дослідження, не окреслені теоретична база та нормативна основа курсової роботи.

Основна частина. Зміст основної частини не повністю відповідає плану курсової роботи. Використана недостатня кількість інформаційних джерел (однак, не менше 10). Основні поняття та визначення сформульовані. Зазначені джерела опрацьовані неповністю, інформація проаналізована недостатньо, оскільки відсутній критичний аналіз та власне ставлення до дослідженого матеріалу. Існують логічні помилки при дослідженні. Після кожного розділу мають місце поверхові узагальнення та висновки або висновки відсутні взагалі (до деяких розділів висновки можуть бути відсутні взагалі).

Висновки. Зроблена спроба сформулювати загальні висновки. Власна точка зору (власне ставлення) з приводу існуючих поглядів на визначену проблему (предмет дослідження) виражена слабо, нечітко. Автор не показав свого бачення щодо можливості втілення вивченої теорії на практиці або показав можливість використання результатів проведеного дослідження на практиці, однак не визначив можливі способи їх впровадження.

Додатки оформлені з помилками або мають неточності при перекладі цитат українською мовою.

Мова та стиль викладення. Курсова робота виконується виключно українською мовою. Стиль написання курсової роботи не витриманий. Термінологія використана неправильно чи необґрунтовано. Посилання та цитати не відповідають змісту або оформлені неграмотно. Курсова робота являє собою, як правило, переказ. Спостерігається компіляція (несамостійна наукова робота, яка заснована на використанні чужих досліджень чи творів) або плагіат (оприлюднення повністю або частково чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору).

Оформлення. Зовнішній вид роботи задовільний. Не відповідає всім методичним рекомендаціям щодо написання курсових робіт студентами (помилки, неточності при оформленні бібліографії та додатків, не дотриманий рекомендований обсяг роботи).

“НЕЗАДОВІЛЬНО” (ECTS (35-60 б) – FX; (1-34 б) – F)

Вступ. Відсутнє обґрунтування вибору теми. Актуальність розкрита частково або не розкрита взагалі. Мета, завдання, об’єкт та предмет курсової роботи не визначені. Не сформульовані методологія та методи дослідження, а також ступінь наукової розробки теми дослідження. Не окреслені теоретична база та нормативна основа курсової роботи.

Основна частина. Недостатня кількість використаної літератури (менше 10). Алогічність тексту роботи, тобто логіка викладення змісту курсової роботи відсутня або має слабе внутрішнє обґрунтування. Відсутнє критичне осмислення прочитаних та опрацьованих інформаційних джерел. Власні думки не сформульовані. Відсутні узагальнення та висновки до кожного розділу.

Висновки. Висновки або відсутні, або нелогічні, або не відповідають змісту роботи (меті, завданням дослідження). Власна точка зору з приводу спірних або усталених питань предмета дослідження не висловлена. Автор не робить висновків про можливість впровадження дослідженої теорії у практику або про удосконалення існуючого законодавства на підставі вивченої (дослідженої) теорії.

Додатки. Курсова робота містить мало або взагалі не містить додатків за умови, що їх наявність є необхідною для доповнення (підтвердження або спростування) предмета дослідження.

Мова та стиль викладення. Курсова робота виконується виключно українською мовою. Стиль написання курсової роботи не витриманий. Відсутні посилання на джерела. Термінологія використана неправильно чи необґрунтоване. Спостерігається компіляція або/та плагіат.

Оформлення. Зовнішній вид роботи задовільний. Основні вимоги щодо оформлення не дотримані. Бібліографічні джерела та додатки оформлені з великою кількістю помилок. Не дотриманий рекомендований обсяг курсової роботи.

Примітка: особам, які не виконали курсову роботу, або за змістом вона не відповідає темі, виставляється оцінка F.

VIII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ

- Тема 1. Право соціального обслуговування як підгалузь права соціального забезпечення
- Тема 2. Механізм і принципи правового регулювання відносин у сфері соціального обслуговування
- Тема 3. Форми права соціального обслуговування
- Тема 4. Правовідносини у сфері соціального обслуговування
- Тема 5. Суб'єкти, які здійснюють соціальне обслуговування
- Тема 6. Правовий статус фізичної особи як суб'єкта надання соціальних послуг
- Тема 7. Об'єкти правовідносин у сфері соціального обслуговування
- Тема 8. Гарантії права соціального обслуговування
- Тема 9. Конвертація законодавства про соціальне обслуговування в умовах сучасної України
- Тема 10. Правові та організаційні засади здійснення реабілітації інвалідів в Україні
- Тема 11. Система реабілітації інвалідів та дітей – інвалідів
- Тема 12. Забезпечення діяльності реабілітаційних установ
- Тема 13. Види і форми реабілітаційних заходів та засоби реабілітації інвалідів
- Тема 14. Основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги
- Тема 15. Забезпечення осіб з обмеженими можливостями технічними та іншими засобами реабілітації
- Тема 16. Забезпечення інвалідів автотранспортом: правове регулювання
- Тема 17. Санаторно – курортне лікування та відпочинок інвалідів і пенсіонерів
- Тема 18. Територіальні центри як заклади надання соціальних послуг за місцем проживання
- Тема 19. Соціальне обслуговування фізичних осіб за місцем проживання: правовий аспект
- Тема 20. Соціальне обслуговування громадян похилого віку та інвалідів в інтернатних установах Міністерства соціальної політики України
- Тема 21. Соціальне обслуговування громадян з психоневрологічними захворюваннями в інтернатних установах Міністерства соціальної політики України
- Тема 22. Соціальне обслуговування дітей – інвалідів в інтернатних установах Міністерства соціальної політики України
- Тема 23. Соціальне обслуговування громадян похилого віку та інвалідів, що звільнилися з місць позбавлення волі, в інтернатних установах Міністерства соціальної політики України
- Тема 24. Соціальні послуги, що надаються фізичним особам органами Міністерства охорони здоров'я
- Тема 25. Медико – соціальна експертиза як вид соціального обслуговування: правове регулювання

- Тема 26. Соціальні послуги, що надаються дітям з особливими потребами установами Міністерства освіти і науки України
- Тема 27. Соціальні послуги, що надаються органами Міністерства молоді та спорту України
- Тема 28. Соціальні послуги, що надаються бездомним особам та особам, звільненим з місць позбавлення волі
- Тема 29. Реінтеграція безпритульних дітей: зміст та правове регулювання
- Тема 30. Соціальні послуги, що надаються окремим категоріям осіб
- Тема 31. Соціальні послуги, що надаються особам у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням
- Тема 32. Соціальні послуги, що надаються потерпілим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання
- Тема 33. Соціальні послуги, що надаються безробітним
- Тема 34. Міжнародні стандарти у сфері соціального обслуговування
- Тема 35. Волонтерська діяльність у сфері надання соціальних послуг